

Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking

**VCM-ENQUETE
OPERATIONELE STAND VAN ZAKEN
MESTVERWERKING IN VLAANDEREN
2012**

Juli 2013

Copyright/Disclaimer

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het VCMvzw verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of het reproduceren ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of voor eigen oefening, studie of gebruik, welk(e) niet strikt privé van aard is.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	1
INLEIDING	2
1. RESPONS	3
2. OPERATIONELE STAND VAN ZAKEN (kalenderjaar 2012)	4
2.1. Operationele mestverwerkingscapaciteit	4
2.2. Aantal mestverwerkingsbedrijven en geografische spreiding	6
2.3. Provinciale indeling van de mestverwerkingscapaciteit	9
2.4. Soorten technieken.....	11
3. VERGELIJKING OPERATIONELE EN BESCHIKBARE CAPACITEIT.....	14
4. EVOLUTIE VAN DE OPERATIONELE MESTVERWERKINGSCAPACITEIT IN VLAANDEREN	17
5. INSTALLATIES IN DE PIPELINE	20

SAMENVATTING

Uit de resultaten van de VCM-enquête blijkt dat er in 2012 in Vlaanderen 27,9 miljoen kg stikstof uit dierlijke mest werd verwerkt. Het grootste gedeelte (48%) van de N-verwerking werd gerealiseerd door de verwerking van pluimveemest (7,8 miljoen kg N) en de export van ruwe pluimveemest (5,5 miljoen kg N). De verwerking van varkensmest leverde een operationele capaciteit van 10,8 miljoen kg N op (39%). In vergelijking met het jaar 2011 is de operationele verwerking met ongeveer 1,7 miljoen kg stikstof toegenomen (+6,4%). De verwerking van dierlijke mest in Vlaanderen blijft toenemen, maar de stijging is minder uitgesproken dan de jaren voorheen.

Nadat de export van zowel ruw als behandeld pluimveemest zeer sterk was toegenomen in 2011 (respectievelijk +31% en +12%), wordt in 2012 een afvlakking van deze stijging opgemerkt (respectievelijk +1,9% en +0,5%). De verwerking van ruwe varkensmest (totaalverwerking) vertoont een dalende trend sinds 2010 en is verder afgenomen t.o.v. het voorgaande jaar (-8,7%). Dit is te verklaren door de sterke toename van export van ruwe varkensmest naar Nederland (125% t.o.v. 2011). De verwerking van de dunne fractie van varkensmest is voor de eerste keer afgenomen (-1,4%), maar de verwerking van de dikke fractie van varkensmest bleef stijgen (+13%). De verwerking van digestaat in de biologie is met een factor 10 toegenomen tegenover periode 2008-2009 (80% t.o.v. 2011).

In 2012 zijn er 3 nieuwe installaties opgestart, 1 bewerker is verwerker geworden en 1 installatie is heropgestart. Daarentegen zijn twee bestaande installaties gestopt en is één verwerker een bewerker geworden. Vlaanderen telt daarom net zoals in 2011 118 operationele mestverwerkingsinstallaties. 105 daarvan zijn ingeplant in agrarisch gebied; 13 installaties zijn gevestigd op een industrieterrein. Sinds 2012 zijn er geen landbouwbedrijven meer die beroep doen op een mobiele installatie.

De biologie (biologische N-verwijdering uit de dunne fractie varkensmest of digestaat) is nog steeds de meest toegepaste techniek (75 van de 118 installaties), gevolgd door de biothermische droging en droging (beiden 13 installaties). De grootste hoeveelheid N wordt verwerkt in de biologieën (8,2 miljoen kg N of 38,5% van totale hoeveelheid N), terwijl de grootste hoeveelheid fosfor wordt verwerkt via biothermische droging (5,4 miljoen kg P₂O₅).

INLEIDING

Het VCM schetst jaarlijks aan de hand van haar enquête een beeld van de mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen en de mestverwerkingstechnieken die vandaag operationeel zijn. Hiervoor worden alle houders van een milieuvergunning voor mestverwerking en de bedrijven die een milieuvergunningsaanvraag lopende of in voorbereiding hebben, aangeschreven.

Aan de hand van de gegevens uit deze enquête wordt de beschikbare en de operationele mestverwerkingscapaciteit berekend.

- Vergunde mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest waarvoor een milieuvergunning voor verwerking is toegekend.
- Beschikbare mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest waarvoor een operationele verwerkingsinstallatie beschikbaar is, m.a.w. het aantal ton mest dat in de gebouwde, operationele installatie maximaal verwerkt kan worden wanneer ze op volle capaciteit draait.
- Operationele mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest dat effectief verwerkt is gedurende één kalenderjaar.

In het kader van deze enquête wordt enkel de milieuvergunning in rekening gebracht. De meeste mestverwerkingsinstallaties (met uitzondering van de installaties die binnen bestaande gebouwen worden opgesteld) dienen tevens over een stedenbouwkundige vergunning te beschikken.

Bij de berekening van de operationele mestverwerkingscapaciteit wordt enkel de verwerkte mest in rekening gebracht. De bewerking van mest wordt in deze enquête buiten beschouwing gelaten. De mest is verwerkt wanneer de nutriënten niet op Vlaamse landbouwgrond terechtkomen. Hiervoor bestaan er wetmatig verschillende mogelijkheden. Een eerste mogelijkheid is de export van ruwe pluimveemest of paardenmest. In het voorjaar van 2010 kwam er de mogelijkheid bij om ruwe varkensmest onder bepaalde voorwaarden naar Nederlandse landbouwgronden te exporteren. Een tweede mogelijkheid is de behandeling van mest tot een exportwaardig eindproduct. Behandelde dierlijke mest kan ook afgezet worden in tuinen, parken en plantsoenen. Een vierde mogelijkheid is de omzetting van stikstof naar het milieuneutrale stikstofgas N₂. Tot slot behoort de omzetting van dierlijke mestnutriënten naar kunstmeststoffen tot de mogelijkheden. Bij de berekening van de operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen wordt de verwerking van buitenlandse mest en andere organische materialen in de Vlaamse verwerkingsinstallaties niet mee in rekening gebracht.

In het kader van deze enquête worden tevens de substraatbereiders (producenten en leveranciers van substraat aan champignonkwekerijen) bevroegd. Hierbij wordt rekening gehouden met de hoeveelheid pluimveemest en paardenmest die via deze bedrijven verwerkt wordt. Enkel de niet-buitenlandse pluimvee- en paardenmest wordt in deze enquête bij de operationele capaciteit gerekend.

1. RESPONS

Dit jaar werd de enquête voor de eerste maal in samenwerking met VLACO en Biogas-E georganiseerd. Daarvoor werden een aantal specifieke vragen toegevoegd en werden ook installaties bevraagd die geen mest innemen (vergisters en composteerders), in functie van de voortgangsrapporten van beide organisaties. Deze informatie is bij vernoemde organisaties te verkrijgen.

Dit jaar kon de enquête opnieuw elektronisch worden ingevuld. De bedrijven kregen een persoonlijke toegangscode toegestuurd waarmee ze inloggen op de enquête en hun persoonlijke gegevens opladen. In totaal werden 219 bedrijven aangeschreven (121 mestverwerkers (=niet-vergisters), 63 vergisters en 35 bedrijven in vergunningsfase) met de vraag om de enquête online via de VCM website in te vullen. Van de 219 aangeschreven bedrijven hebben 82 bedrijven de online enquête spontaan ingevuld en 8 via email hun data doorgegeven. De overige 129 bedrijven die tot dan nog niet gereageerd hadden, werden door de 3 organisaties telefonisch gecontacteerd. De gegevens, bekomen via telefoon, werden online ingevuld door het VCM secretariaat. Uiteindelijk werd een reactie van 178 van de aangeschreven bedrijven (81%) bekomen.

2. OPERATIONELE STAND VAN ZAKEN (kalenderjaar 2012)

2.1. Operationele mestverwerkingscapaciteit

In het kalenderjaar 2012 was er in Vlaanderen een **operationele mestverwerkingscapaciteit van 27,9 miljoen kg N**. Het grootste gedeelte (48%) van de operationele mestverwerkingscapaciteit wordt gerealiseerd door de verwerking van pluimveemest (7,8 miljoen kg N) en de export van ruwe pluimveemest (5,5 miljoen kg N). De verwerking van varkensmest levert een operationele capaciteit van 10,8 miljoen kg N op (39%). In 2012 werd ook 4% van de verwerkingscapaciteit gerealiseerd door de export van ruwe varkensmest naar Nederlandse landbouwgronden. De verwerking van digestaat is in 2012 toegenomen tot 4,8% van de verwerkingscapaciteit (1,3 miljoen kg N). De verwerking van rundveemest, paardenmest en champost besloeg (in kg N) respectievelijk 1,4%, 2,5% en 0,4%.

In Tabel 1 worden de door de mestverwerkers opgegeven verwerkte tonnages van dierlijke mest weergegeven per mestsoort, samen met de door het VCM berekende verwerkte hoeveelheden stikstof en fosfaat (op basis van richtcijfers, zie Tabel 2). Voor varkensmest wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen totale verwerking van ruwe varkensmest, verwerking van dunne fractie, verwerking van dikke fractie en export van ruwe varkensmest. Onder de totale verwerking van varkensmest wordt de capaciteit gerekend van installaties waar mest gedroogd wordt of waar meerdere technieken na elkaar toegepast worden zodat een volledige verwerking gerealiseerd wordt. Varkensmest die verwerkt wordt in vergistingsinstallaties, waarvan het digestaat na behandeling rechtstreeks en integraal geëxporteerd wordt, wordt ook bij totaalverwerking varkensmest meegerekend. De mest die in vergistingsinstallaties met nageschakelde technieken wordt verwerkt (via biologische verwerking van de dunne fractie digestaat, compostering/droging van ruw digestaat of dikke fractie digestaat), wordt onder de respectievelijke mestfracties gerekend, zolang de biogasinstallaties niet aan totaalverwerking doen.

De verwerking van dikke fractie van varkensmest is uitgedrukt in ton dikke fractie. Bij de andere mestsoorten en mestfracties is de capaciteit weergegeven in ton ruwe mest.

Pluimveemest kan volgens de Europese Verordening 1069/2009 als ruwe mest geëxporteerd worden en komt dan op buitenlandse landbouwgronden of in buitenlandse verwerkingsinstallaties terecht. De nutriënten uit de geëxporteerde ruwe pluimveemest worden, volgens de definitie van mestverwerking in het Mestdecreet, aanzien als verwerkt.

Tabel 1: De operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (kalenderjaar 2012) uitgedrukt in ton ruwe mest en de overeenkomstige verwerkte hoeveelheid stikstof (kg) en fosfaat (kg) op basis van richtcijfers (zie Tabel 2)

		ton ruwe mest	kg N	kg P ₂ O ₅
Varkensmest	Totale verwerking	147.858	1.197.650	665.361
	Verwerking dunne fractie	1.422.715	7.167.181	0
	Verwerking dikke fractie ^a	197.339	2.427.271	2.261.506
	Export ruwe mest ^b	132.554	1.163.099	635.612
Pluimveemest	Verwerking	290.915	7.848.887	5.716.480
	Export ruwe mest ^b	175.451	5.502.927	3.870.417
Rundveemest		82.949	404.977	51.467
Kalvergier		29.613	88.839	38.497
Paardenmest		137.481	697.029	353.326
Champost		18.667	119.469	74.668
Digestaat		222.075	1.327.923	1.077.421
TOTAAL		2.857.617	27.945.251	14.744.754

^a Uitgedrukt in ton dikke fractie van varkensmest

^b bron: VLM-Mestbank mei 2013

Voor de berekening van de hoeveelheid verwerkte stikstof en fosfaat per ton ruwe mest werden voor de verschillende mestsoorten en de verschillende mestfracties gemiddelde richtcijfers gebruikt, zoals weergegeven in Tabel 2. Deze richtcijfers zijn gebaseerd op gegevens uit het rapport “Best Beschikbare Technieken (BBT) voor Mestverwerking” (VITO, 2007), richtwaarden aangegeven door de VLM-Mestbank en verwerkingspercentages, zoals doorgegeven door de geënquêteerde bedrijven. Dit zijn bijgevolg forfaitaire richtcijfers, op basis van forfaitaire mestinhouden. Deze richtcijfers werden sinds 2007 constant gehouden om zo de evolutie in mestverwerking correct te kunnen analyseren.

Tabel 2: Richtcijfers, gebruikt voor de berekening van de hoeveelheid verwerkte stikstof en fosfaat per ton ruwe mest

		kg N verwerkt per ton	kg P ₂ O ₅ verwerkt per ton	
Varkensmest	Totale verwerking	8,1	4,5	
		Biologische behandeling	5	
		Bekalking	3,55	
	Verwerking dunne fractie	Elektrolyse	5,31	2,77
		Filtratie	0,49	0,5
		Biologische behandeling + constructed wetlands	6,48	0
	Verwerking dikke fractie	12,3	11,46	
Rundveemest	Totale verwerking	4,8	1,4	
	Verwerking dunne fractie	4,4	0	
	Verwerking dikke fractie	7,3	3,6	
Kalvergier	3	1,3		
Digestaat	Verwerking ruw digestaat	6,75	4,2	
	Verwerking dikke fractie	12,13	22,68	
	Verwerking dunne fractie	3,47	1,43	
Pluimveemest	26,98	19,65		
Paardenmest	5,07	2,57		
Nertsenmest	9,5	33		
Champost	6,4	4		

2.2. Aantal mestverwerkingsbedrijven en geografische spreiding

In 2012 hadden 118 bedrijven in Vlaanderen een **vaste mestverwerkingsinstallatie** (Tabel 3). 105 daarvan zijn ingeplant in agrarisch gebied; 13 installaties zijn ingeplant op een industrieterrein, waarbij de mest van tientallen veehouders centraal wordt verwerkt. In 2012 deed geen enkel landbouwbedrijf nog beroep op een **mobiele verwerkingsinstallatie** (elektrolyse). Acht van de 118 operationele mestverwerkingsbedrijven werken in coöperatief verband.

In Tabel 3 wordt het aantal operationele mestverwerkingsbedrijven per provincie weergegeven met een indeling volgens inplantingsplaats (agrarisch gebied of industrieterrein). In Figuur 1 wordt de geografische situering van de diverse operationele bedrijven in Vlaanderen weergegeven, met aanduiding van de operationele verwerkingscapaciteit.

Tabel 3: Het aantal operationele mestverwerkingsinstallaties per provincie ingedeeld naar inplantingsplaats

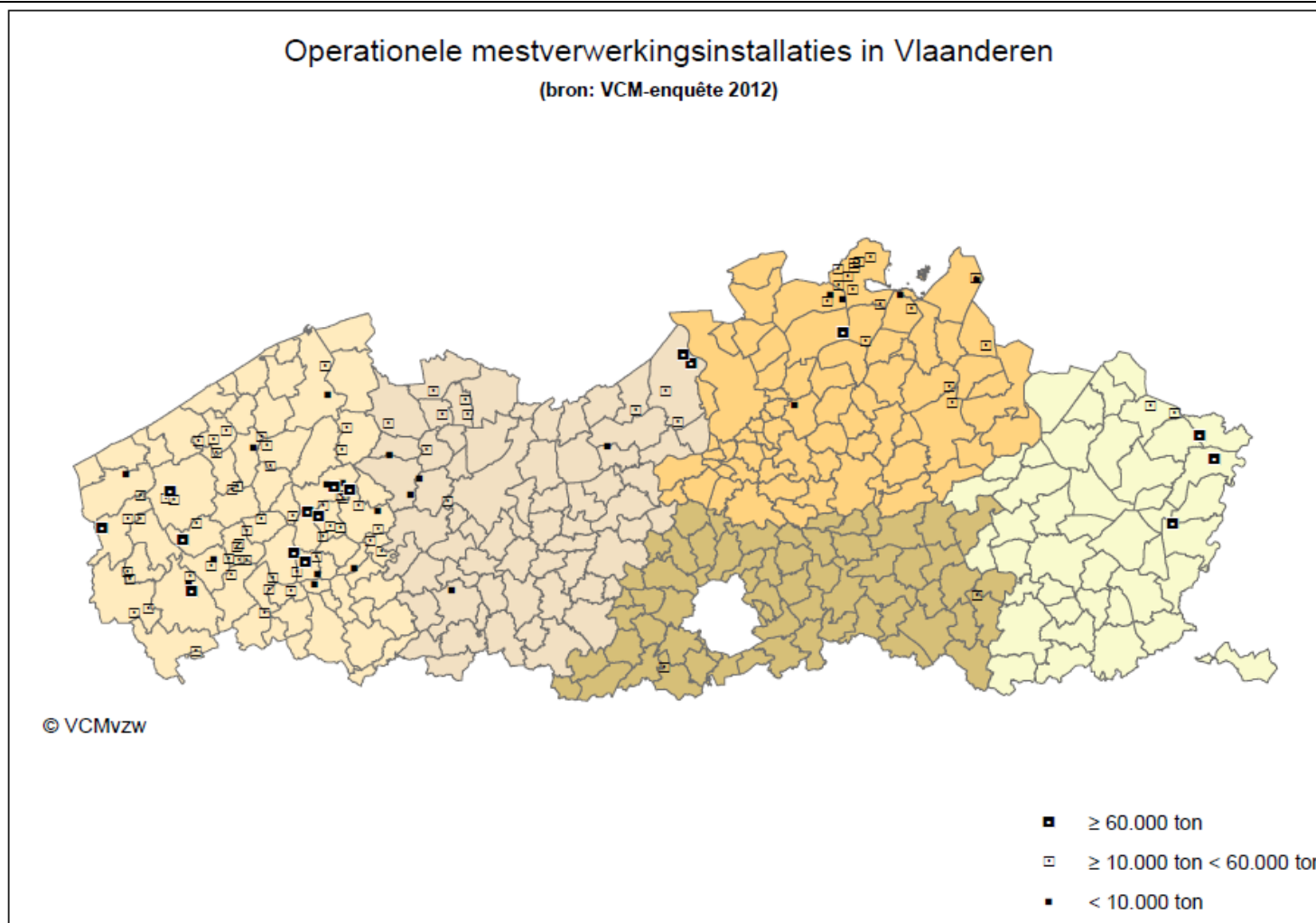
	Antwerpen	Limburg	Oost-Vl.	VI-Br.	West-Vl.	TOTAAL
Vaste installatie in agrarisch gebied ^a	21	3	15	2	64	105
Vaste installatie op een bedrijventerrein	1	2	2	0	8	13
Totaal aantal operationele installaties	22	5	17	2	72	118

^a al de op de gewestplannen, plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen aangegeven: gebieden bestemd voor de landbouw in de ruime zin, zoals agrarisch gebied, landschappelijk waardevol agrarisch gebied, agrarisch gebied met ecologische waarde, enz.

In vergelijking met de vorige enquêteringsperiode (kalenderjaar 2011) is het **totaal aantal** operationele installaties **gelijk gebleven**. Er zijn echter een aantal installaties gestopt of opgestart:

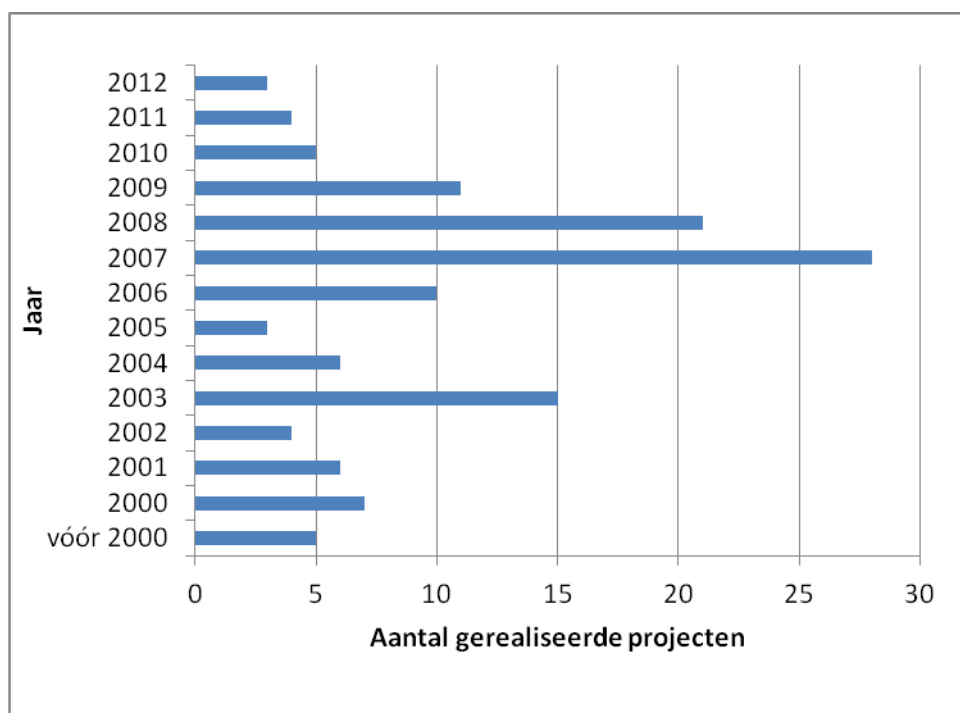
- In 2012 zijn er 3 nieuwe vaste installaties opgestart (1 biologie, één co-vergister met droging en één co-vergister met totaalverwerking) (+3).
- 1 reeds bestaande installatie is heropgestart (co-vergister met totaalverwerking) en 1 installatie werd nu ook als VERwerker (droging) meegeteld (+2).
- 2 reeds bestaande installaties (biologie en filtratie) zijn gestopt en waren in 2012 niet meer operationeel; één reeds bestaande installatie werd in 2012 BEwerker (-3).
- 2 landbouwers maakten in 2012 geen gebruik meer van een mobiele installatie (electrolyse) (-2).

Figuur 1: De geografische situering van de diverse operationele mestverwerkingsinstallaties in Vlaanderen

In Figuur 2 wordt het aantal gerealiseerde mestverwerkingsprojecten weergegeven, volgens het jaar van realisatie. Hieruit blijkt dat er in het jaar 2007 het meest nieuwe mestverwerkingsprojecten gerealiseerd werden. Nadien is het aantal nieuwe projecten geleidelijk teruggelopen.

Figuur 2: Het aantal operationele mestverwerkingsprojecten, ingedeeld per jaar van realisatie

2.3. Provinciale indeling van de mestverwerkingscapaciteit

In Tabel 4 wordt de operationele mestverwerkingscapaciteit weergegeven per provincie in Vlaanderen, uitgedrukt in ton ruwe mest. Figuur 3 toont de provinciale spreiding van de capaciteit, uitgedrukt in ton mest.

Uit Tabel 3 en Figuur 3 blijkt dat, net zoals in voorgaande jaren, mestverwerking **vooral in West-Vlaanderen** operationeel is. De nood aan mestverwerking is dan ook het hoogst in deze provincie.

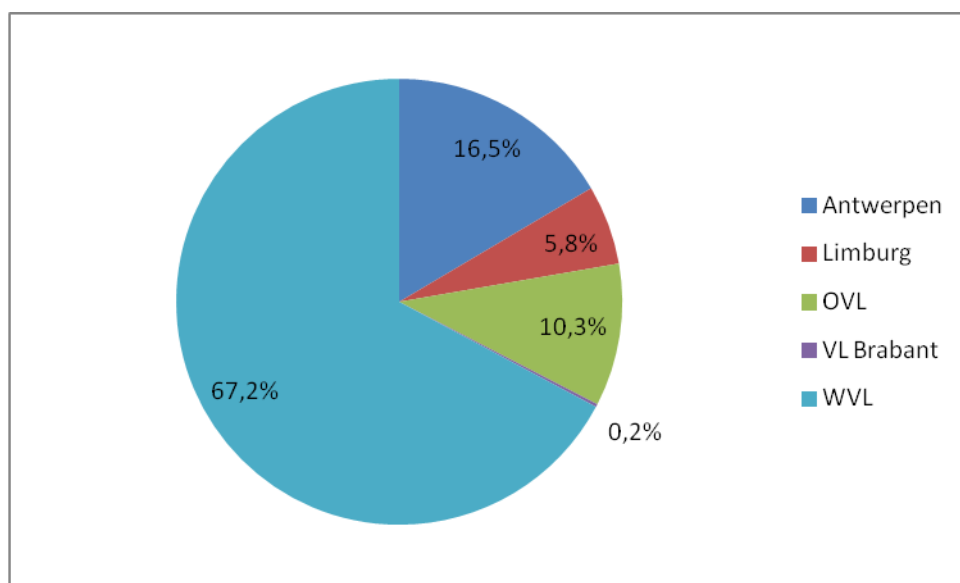
Op basis van de verwerkingscapaciteit uitgedrukt in 'ton verwerkt' (figuur 3) wordt in de provincie West-Vlaanderen 67,2% van de totale verwerkingscapaciteit in Vlaanderen gerealiseerd. De verwerking in Antwerpen komt op de tweede plaats met 16,5% gevolgd door Oost-Vlaanderen met 10,3% verwerkt. In Limburg (5,8%) wordt een veel kleiner aandeel mest verwerkt en de verwerking in Vlaams Brabant (0,2%) is verwaarloosbaar.

Tabel 4: De operationele mestverwerkingscapaciteit (excl. import) per provincie in Vlaanderen uitgedrukt in ton ruwe mest

	Antw.	Limburg	Oost-Vl.	Vl.-Br.	West-Vl.	TOTAAL
Varkensmest (excl. export ruwe mest)						
Totale verwerking	2.647	-	6.000	-	139.211	147.858
Verwerking dunne fractie	303.224	14.000	117.733	2.702	985.056	1.422.715
Verwerking dikke fractie ^a	7.961	14.706	37.923	1.767	134.982	197.339
Pluimveemest (excl. export ruwe mest)	13.631	38.112	66.548	769	171.855	290.915
Rundveemest	19.777	1.346	17.547	88	44.191	82.949
Kalvergiel	29.110	-	-	-	503	29.613
Paardenmest	-	72.053	710	24	64.694	137.481
Champost	-	-	2.618	-	16.159	18.667
Digestaat	40.985	5.595	15.319	-	160.176	222.075
TOTAAL	417.335	145.812	261.780	5.350	1.700.668	2.530.945
% van totaal	16,5%	5,8%	10,3%	0,2%	67,2%	

^a Uitgedrukt in ton dikke fractie van varkensmest

Figuur 3: Spreiding van de operationele mestverwerkingscapaciteit per Vlaamse provincie, uitgedrukt in ton mest (excl. export ruwe mest)

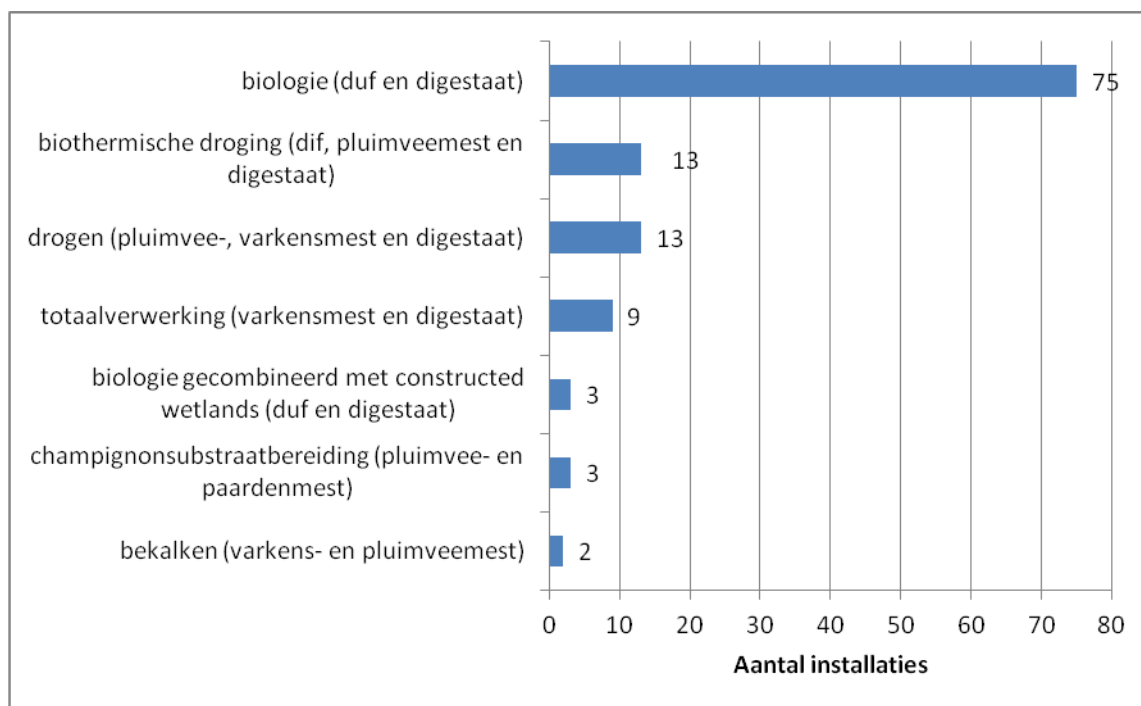

2.4. Soorten technieken

Bij de verwerking van mest worden verschillende technieken toegepast, en in sommige gevallen ook combinaties van technieken. Aan elke installatie werd daarom conceptueel één primaire techniek toegekend. Figuur 4 geeft een overzicht van de primaire technieken die in 2012 door operationele installaties werden toegepast.

De biologische verwerking (of biologie) is nog steeds veruit de meest toegepaste techniek in Vlaanderen: in 2012 werd deze techniek als enige techniek op 75 installaties toegepast, en in combinatie met andere technieken op 8 installaties (3 met constructed wetlands en bij 5 totaalverwerkers). Bij 3 van deze biologieën wordt het effluent nog verder opgezuiverd tot loosbaar water via constructed wetlands. Zowel biothermische droging (van digestaat, dikke fractie varkensmest en pluimveemest) als drogen (van pluimvee- en varkensmest en digestaat) wordt in 13 installaties toegepast.

Figuur 4: Het aantal toegepaste mestverwerkingstechnieken

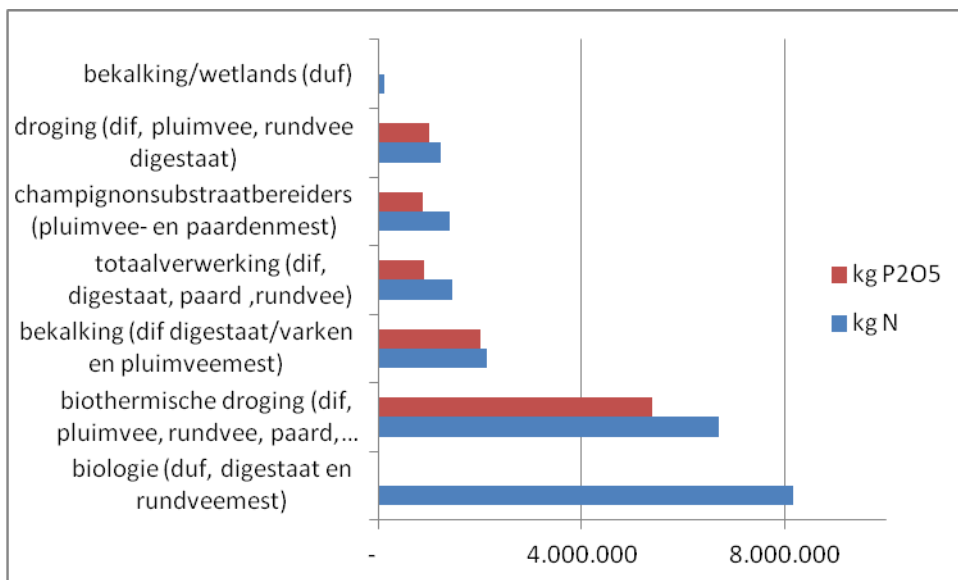
duf: dunne fractie van varkensmest

dij: dikke fractie van varkensmest

Op 9 installaties wordt een totaalverwerking van varkensmest en digestaat gerealiseerd. Onder totaalverwerking worden die installaties gerekend die een volledige verwerking realiseren, vaak via een combinatie van technieken. Dit zijn bijvoorbeeld co-vergistinginstallaties die het digestaat volledig verwerken (indrogen en exporteren) en installaties die een biologische behandeling van de dunne fractie (eventueel met constructed wetlands) combineren met biothermische droging van de dikke fractie. Verwerkers die een installatie bezitten om aan totaalverwerking te doen, maar het voorgaande jaar toch niet volledig zelfvoorzienend waren (bv. dikke fractie na scheiding toch afgevoerd naar externe verwerking door panne van eigen machine), werden niet bij de totaalverwerkers gerekend.

Voorals biogasinstallaties (7) voorzien een totaalverwerking. De biologie wordt 5 maal toegepast voor de verwerking van de dunne fractie bij totaalverwerking. Verdere verwerking van de dikke fractie gebeurt vooral met drogers (6). 2 totaalverwerkers zorgen voor integrale droging van het ongescheiden digestaat.

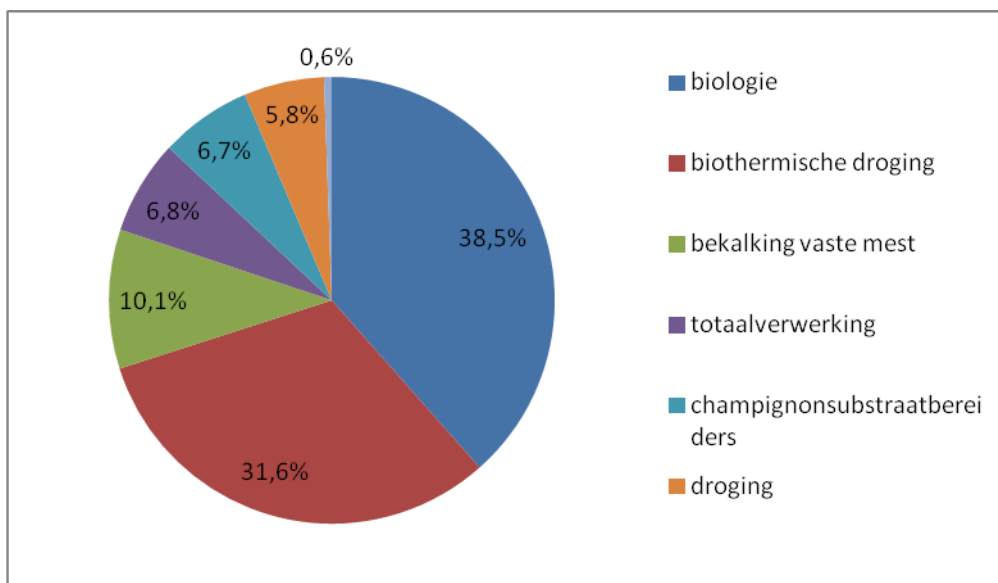
Figuur 5: De operationele mestverwerkingscapaciteit per techniek, uitgedrukt in kg N en kg P₂O₅ (exclusief geïmporteerde mest en exclusief export ruwe pluimveemest)

dof: dunne fractie van varkensmest
dif: dikke fractie van varkensmest

De hoeveelheid stikstof en fosfaat die werd verwerkt via de verschillende primaire verwerkingstechnieken is weergegeven in Figuur 5 en Figuur 6. De totale hoeveelheid N en P_2O_5 die via deze technieken samen werd verwerkt bedroeg respectievelijk 21,3 en 10,2 miljoen kg. De grootste hoeveelheid stikstof wordt verwerkt via biologische behandeling van de dunne fractie van varkensmest, rundveemest of digestaat (8,2 miljoen kg N of 38,5%), gevolgd door de biothermische droging van voornamelijk pluimveemest en de dikke fractie van varkensmest (6,7 miljoen kg N of 31,6%). De grootste hoeveelheid fosfaat wordt verwerkt via de biothermische droging (5,4 miljoen kg P_2O_5).

Figuur 6: Procentueel aandeel van de hoeveelheid N die via de verschillende primaire technieken wordt verwerkt (exclusief geïmporteerde mest)

3. VERGELIJKING OPERATIONELE EN BESCHIKBARE CAPACITEIT

Zoals reeds vermeld in de inleiding, be vraagt deze enquête de exploitanten over beschikbare en operationele verwerkingscapaciteit:

- Beschikbare mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest waarvoor een operationele verwerkingsinstallatie beschikbaar is, m.a.w. het aantal ton mest dat in de gebouwde, operationele installatie maximaal verwerkt kan worden wanneer ze op volle capaciteit draait.
- Operationele mestverwerkingscapaciteit: het aantal ton mest dat effectief verwerkt is.

Volgens de enquêtegegevens zijn **de beschikbare capaciteit en de operationele capaciteit (inclusief verwerking van geïmporteerde mest) respectievelijk met 12,9% en 6,3%** toegenomen in vergelijking met 2011. 28% (126.000 ton) van de toename in beschikbare capaciteit (+446.229 ton) vindt zijn oorsprong in de opstart van nieuwe installaties en heropstart van reeds bestaande installaties (5 in totaal). De overige 72% van de toename kan onder andere verklaard worden door de uitbreiding van de capaciteit van reeds bestaande operationele installaties.

In vergelijking met 2011 noteren we vooral een aanzienlijke toename in de **beschikbare capaciteit** voor de totaalverwerking van varkensdrijfmest (+109.319 ton of +42%), de verwerking van dikke fractie varkensmest (+140.428 ton of +50%) en de verwerking van digestaat (+147.184 ton of +150%). De beschikbare capaciteit voor de verwerking pluimveemest vertoonde een kleinere toename (+5%) terwijl de beschikbare capaciteit voor de verwerking van dunne fractie varkensmest nagenoeg gelijk is gebleven.

De 'vrije capaciteit' werd berekend als het verschil tussen de operationele en de beschikbare capaciteit. Om de vrije capaciteit correct te berekenen werd ook de capaciteit die ingenomen wordt door geïmporteerde mest in rekening gebracht bij de operationele capaciteit, deze is immers niet langer beschikbaar voor extra Vlaamse mest die zich aanbiedt.

Volgens onze enquêtegegevens was de **totale operationele verwerkingscapaciteit** in 2012 **23% kleiner dan de totale beschikbare capaciteit** (Tabel 5). Als de beschikbare capaciteit in de bestaande operationele installaties optimaal benut zou worden, is er m.a.w. nog 23% capaciteit onmiddellijk beschikbaar.

De voornaamste reden voor het **verschil tussen de beschikbare en operationele capaciteit** is dat jaarlijks een aantal installaties zich nog in opstartfase bevinden. Deze opstartperiode kan variëren van enkele weken tot enkele maanden of jaren, afhankelijk van de techniek. Tevens draaien een aantal installaties onder hun maximale capaciteit omwille van verschillende redenen zoals beperkingen in exportperiodes, tekort aan opslagcapaciteit, verminderde arbeidsinput tijdens de nacht,

De aanwezigheid van vrij beschikbare capaciteit betekent dus niet dat er geen vraag meer is naar extra mestverwerking.

Tabel 5: De vergelijking tussen de operationele en de beschikbare mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (uitgedrukt in ton ruwe mest/jaar)

		Beschikbare capaciteit	Operationele capaciteit (inclusief import)	% beschikbare operationele	verschil en
Varkensmest	Totale verwerking	371.000	147.858	60%	
	Verwerking dunne fractie	1.650.848	1.452.715	12%	
	Verwerking dikke fractie	418.892	252.343	40%	
Pluimveemest		504.874	443.204	10%	
Rundveemest		148.039	85.500	42%	
Kalvergier		52.871	29.613	44%	
Paardenmest		489.500	338.013	31%	
Champost		27.159	26.651	2%	
Digestaat		245.926	223.075	9%	
TOTAAL		3.909.109	2.998.972	23%	

Tabel 6 geeft de vrije capaciteit weer per provincie uitgedrukt in ton ruwe mest. Hieruit blijkt dat het grootste aandeel van deze totale vrije capaciteit zich in de provincie West-Vlaanderen bevindt (55%), gevolgd door Oost-Vlaanderen en Limburg (beiden ongeveer 16%).

Tabel 6: Vrije capaciteit per provincie (uitgedrukt in ton ruwe mest/jaar)

		Antw.	Limburg	Oost-Vl.	Vl.-Br.	West-Vl.	TOTAAL
Varkensmest	Totale verwerking	21.353	0	18.000	0	183.789	223.142
	Verwerking dunne fractie	41.496	0	15.767	7.298	133.572	198.133
	Verwerking dikke fractie	3.535	14.340	41.931	0	106.743	166.549
Pluimveemest		369	17.643	43.658	0	0	61.670
Rundveemest		6.298	0	20.953	0	35.288	62.539
Kalvergierv		23.220	0	0	0	38	23.258
Paardenmest		0	111.115	290	0	40.106	151.511
Champost		0	508	0	0	0	508
Digestaat		13.265	2.405	7.181	0	0	22.851
TOTAAL		109.536	146.011	147.780	7.298	499.536	910.161

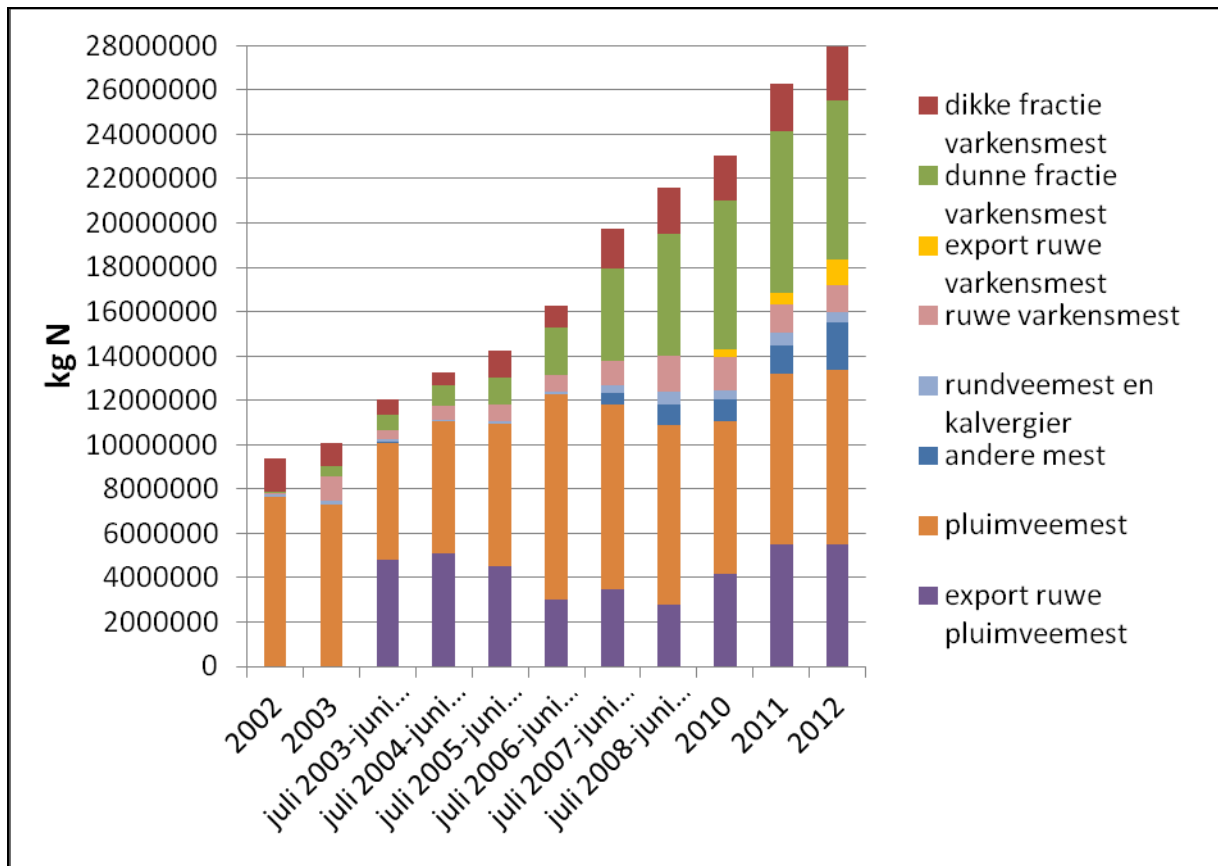
4. EVOLUTIE VAN DE OPERATIONELE MESTVERWERKINGSCAPACITEIT IN VLAANDEREN

De operationele mestverwerkingscapaciteit in opeenvolgende jaren sinds 2002 (op basis van de vorige VCM-enquêtes) is weergegeven in Tabel 7 en in Figuur 7. Hieruit blijkt dat de stijgende trend van de globale mestverwerkingscapaciteit die de laatste jaren werd waargenomen zich ook in het afgelopen jaar heeft verder gezet.

Als we de operationele verwerkingscapaciteit (uitgedrukt in kg N verwerkt) in 2012 (tabel 1) vergelijken met deze in 2011 dan kunnen volgende conclusies getrokken worden:

- De **totale verwerkingscapaciteit (inclusief de export van ruwe mest)** is met ongeveer 1,7 miljoen kg N toegenomen (+6,4%); de **totale verwerkingscapaciteit (exclusief de export van ruwe mest)** is met 1 miljoen kg N toegenomen (+4,9%). De stijging van de verwerkingscapaciteit is hiermee minder sterk dan in het jaar 2011.
- De **verwerking van ruwe varkensmest (totale verwerking)** is met 8,7% gedaald (-114.798 kg N) en vertoont een dalende trend sinds 2010. Deze afname kan deels verklaard worden door een sterke toename van de export van ruwe varkensmest naar Nederland.
- De **verwerking van dunne fractie van varkensmest** is voor de eerste maal licht afgenomen (-1,4%) ten opzichte van het voorgaande jaar (-98.747 kg N). Deze afname kan deels verklaard worden door de stopzetting van 2 biologieën, en omschakeling van één biologie naar een drogingstechniek.
- De **verwerking van dikke fractie van varkensmest** is dan weer met 13% toegenomen (+143.600 kg N).
- De **export van ruwe varkensmest** naar Nederland is met 125% toegenomen tov 2011 (+647.344 kg N), en vertoont dus een sterk stijgende trend sinds 2010.
- De **export van behandelde pluimveemest** is lichtjes toegenomen (+1,9%), terwijl de export van ruwe pluimveemest ongeveer gelijk was als in het voorgaande jaar (+0,5%). De export na verwerking omvat tevens de pluimveemest die als grondstof gebruikt wordt door de substraatbereiders, die substraat leveren aan de champignonkwekerijen.
- De verwerking van **digestaat** in biologieën is met 80% toegenomen (+590.462 kg N) t.o.v. 2011, en vertoont sinds 2009 een duidelijke stijgende trend. De verwerkte capaciteit digestaat is ongeveer met een factor 10 toegenomen t.o.v. de periode 2008-2009.

Figuur 7: Evolutie van de operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (2002-2012) uitgedrukt in kg stikstof

Tabel 7: De operationele mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen (2002-2012) uitgedrukt in ton ruwe mest

		2002 ^b	2003 ^b	Juli 2003- juni 2004	Juli 2004- juni 2005	Juli 2005- juni 2006	Juli 2006- juni 2007	Juli 2007- juni 2008	Juli 2008- juni 2009	2010	2011	2012
Varkensmest	Totale verwerking	2.800	136.470	47.547	72.418	90.845	92.766	121.317	201.528	181.996	156.904	147.858
	Verwerking dunne fractie	26.843	132.953	149.032	230.189	275.312	453.158	789.719	1.078.930	1.329.229	1.456.297	1.422.715
	Verwerking dikke fractie^a	119.900	84.000	55.053	47.698	96.575	81.291	140.685	166.391	163.062	174.737	197.339
	Export zuivere mest	/	/	/	/	/	/	/	/	46.420	54.865	132.554
Pluimveemest	Verwerking pluimveemest	43.481	72.561	196.957	219.365	239.830	342.569	300.309	299.820	254.969	285.519	290.915
	Export zuivere mest	239.979	152.599	177.290	189.541	166.583	112.200	131.295	101.245	138.000	174.641	175.451
Rundveemest		/	11.000	4.500	2.300	3.490	4.800	43.571	61.283	70.678	102.953	82.949
Kalvergierv		40.150	28.000	31.296	30.608	29.000	33.513	31.377	52.000	21.971	24.966	29.613
Andere mest		/	/	5.500	500	500	400	112.037	158.609	167.636	249.126	378.223

^a Uitgedrukt in ton dikke fractie van varkensmest

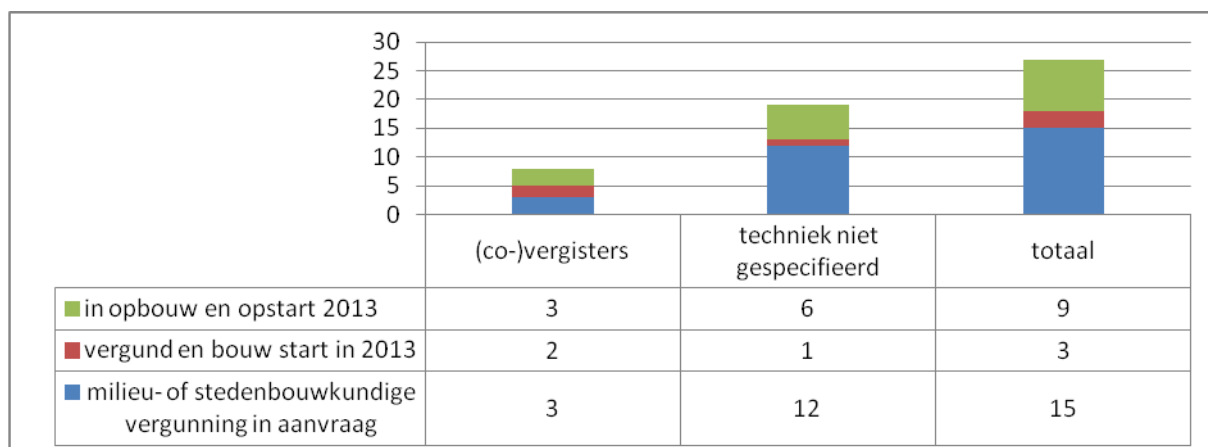
^b De VCM-enquêtes in 2002 en 2003 werden afgenomen in de zomer waarbij de operationele capaciteit werd opgevraagd voor het lopende kalenderjaar. Dit betekent dat de mestverwerkers hun capaciteit dienden in te schatten voor het komende half jaar en dit bij de verwerking van het voorbije half jaar telden. In de zomer van 2003 verwachtten enkelen dat hun pas opgestarte installatie vlot volle capaciteit ging halen in het najaar van 2003. Dit bleek echter niet het geval doordat de opstart langer duurde dan verwacht. Hierdoor maakten ze een overschatting van de verwachte capaciteit in 2003. Dit verklaart de schijnbare daling van operationele capaciteit in 2003-2004.

5. INSTALLATIES IN DE PIPELINE

Figuur 8 geeft het aantal mestverwerkingsinstallaties weer die momenteel nog in de vergunnings- of bouwfase zitten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen projecten die (1) nog in de vergunningsfase zitten, (2) die de bouw starten in 2013 en (3) reeds in opbouw zijn en zullen opstarten in 2013.

De installaties waarvan de opstart voorzien is in 2013 of waarvan de bouw zal starten in 2013 vertegenwoordigen een milieuvergunde verwerkingscapaciteit van respectievelijk 206.000 ton en 68.000 ton mest per jaar.

Figuur 8: Aantal mestverwerkingsinstallaties in de pipeline

Voor meer inlichtingen of eventuele vragen betreffende dit rapport kunt u terecht bij het VCM:

vzwVCM – Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking

Abdijbekestraat 9
8200 Sint-Andries/Brugge
Tel. 050/407 201
Fax 050/407 489

Website: www.vcm-mestverwerking.be

E-Mail: info@vcm-mestverwerking.be

Adviseurs:

Frederik Accoe

Sara Van Elsacker (sara.vanelsacker@vcm-mestverwerking.be)

Emilie Snauwaert (emilie.snauwaert@vcm-mestverwerking.be)

Met medewerking van Frederik Accoe, Isabelle Mouton, Sara Van Elsacker en Emilie Snauwaert.